

Naplójegyzetek

Őn azt mondja, hogy nyugaton kihunyta a Megváltó képe? Nem, én ilyen ostobaságot nem mondok.

Isten nélkül a lelkiismeret rettentő dolog, egészen az erkölcstelenségig tévelyedhet.

Nem elegendő úgy meghatározni az erkölcsösséget, hogy hűség meggyőződésünkhöz. Szakadatlanul fel kell tenni önmagunkban a kérdést: helyes-e a meggyőződésem. És igazolás csak egy van: Krisztus. De ez már nem filozófia, hanem hit, és a hit – piros virág. (...)

Azt, aki megégeti az eretnekeket, nem ismerhetem el erkölcsös embernek, mert nem ismerem el az önök téziséit, hogy az erkölcsösség a belső meggyőződéssel való összhang. Ez csak becsületesség (...). Az én erkölcsi példaképem és eszményem Krisztus. Kérdelem én: megégette volna-e ő az eretnekeket? Nem. Tehát az eretnekek megégetése erkölcstelen cselekedet. Az inkvizitor már csak azért is erkölcstelen, mert a szívében, a lelkiismeretével összeférhet az emberek megégetésének gondolata. (...)

A jó az, ami hasznos, a rossz az, ami nem hasznos. Nem, az, amit szeretünk. Krisztus minden eszméjét elrontotta az emberi elme, és megvalósíthatatlanoknak látszanak. Tartsd oda orcád, szeresd felebarátodat, mint önmagadat. Könyörgök, mire jó ez? Csak rövid időre vagyok itt, halhatatlanság nincs, akaratom szerint fogok élni. (...)

Az állam a közepszer számára alakul. Mikor mondta az állam: én a közepszerért alakulok? Őn azt mondja, hogy ez a történelem műve. Nem, mindig a kiválasztottak vezettek! És nyomban e kiváló férfiak után a közepszer, ez valóban így igaz, a legjobbak eszméi alapján kialakította a maga közepszerű kódexét. De jött megint egy nagy vagy eredeti ember, és mindig feldúlta a kódexet. Őn tehát az államot, úgy tetszik, abszolútnak tekinti. Higgye el, hogy nemcsak abszolút, de még csak valamennyire tökéletes államot sem láttunk még. Mind embriók.

A társadalmak az együttélés szükséglete által alakultak ki. Ez nem igaz, mindig a nagy eszme által.

Az egyház – az egész nép, ezt a keleti patriarchák nemrégiben, [18]48-ban ismerték el, válaszul IX. Pius pápának.

Tartsuk oda orcánkat, szeressük felebarátunkat, mint önmagunkat – nem azért, mert hasznos, hanem mert erkölcsös, a belső izzásig, szenvedélyig. Krisztus tévedett – bebizonyították! Ez a belső izzás ezt mondja: inkább tévedjek, de Krisztussal, nem veletek!



Bortnyik Sándor: *Az új Ádám*, olaj,vászon, 1924, Magyar Nemzeti Galéria (forrás: mng.hu)